

NORGES HØYESTERETT

Den 13. januar 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-00108-A, (sak nr. 2011/1153), sivil sak, anke over dom,

AS Kistefos Træsliberi (advokat Rasmus Asbjørnsen)

NORSKOG (partshjelper) (advokat Ola Brekken)

mot

Staten v/Landbruks- og matdepartementet (Regjeringsadvokaten
v/advokat Arne-Martin H. Sørli – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder gyldigheten av et vedtak i fylkeslandbruksstyret om å nekte konsesjon til erverv av to skogteiger.
- (2) AS Kistefos Træsliberi – heretter Kistefos – inngikk 5. oktober 2006 avtale med Nils Kristian Blom om kjøp av to eiendommer i Nordre Land kommune for 1,8 millioner kroner. Det gjelder Skogstadlia, gårdsnummer 47 bruksnummer 2, med 475 dekar produktiv skog og Nybrennlia, gårdsnummer 90 bruksnummer 7, med 1 415 dekar produktiv skog. I tillegg kommer noe myr, slik at det totale arealet for begge teiger er 2 136 dekar. De to teigene grenser ikke mot eiendommer som Kistefos eier fra før.
- (3) I kjøpekontrakten påtok Kistefos seg konsesjonsrisikoen.
- (4) Kistefos er en betydelig skogeier i regionen og driver i tillegg flere virksomheter der med grunnlag i virke fra egne skoger – sagbruk, lafting og møbelproduksjon. Et eget selskap, Kistefos Skogtjeneste AS, driver forvaltning av egne og andres skoger. Til sammen eier Kistefos cirka 165 000 dekar skog. Om lag 135 000 dekar ligger i Nordre Land kommune.

I de forvaltningsvedtak som saken for Høyesterett gjelder, er dette angitt å utgjøre om lag 20 prosent av det produktive skogarealet i kommunen, men Kistefos har i skranken for Høyesterett opplyst at det korrekte tallet skal være 16,3 prosent, uten at forskjellen anses å ha betydning i saken.

- (5) Kistefos ble stiftet i 1889 og var frem til 1985 eid av Sveaas-familien. Fra 1993 kom selskapet igjen i familiens eie ved at Christen Sveaas kjøpte 85 prosent av aksjene i selskapet. Han eier i dag 85,4 prosent av aksjene, mens den resterende del er fordelt på 45 andre aksjonærer. Alle opplyses å være norske statsborgere.
- (6) Etter tilbakekjøpet i 1993 er arealet nesten fordoblet, og virksomheten for øvrig er utvidet med blant annet de virksomhetene som jeg allerede har nevnt.
- (7) Den første utvidelsen av skogarealet skjedde i 2000 og gjaldt Strande skog i Etnedal kommune, cirka 6 000 dekar. Kistefos har fremhevet de uttalelsene som Landbruksdepartementet og Statens landbruksforvaltning den gang kom med, som relevante også for nærværende sak. Det kan derfor være grunn til å stoppe noe opp ved det som skjedde da. Kommunen vedtok først å benytte den forkjøpsrett for staten som den gang ennå gjaldt, til fordel for en innenbygds jord- og skogbrukseiendom. Fylkeslandbruksstyret forkastet klagen, men Landbruksdepartementet bestemte 18. januar 2001 at statens forkjøpsrett likevel ikke skulle benyttes. Departementet uttalte i den forbindelse at Kistefos drev en "samfunnsgagnlig virksomhet" og var skikket til å drive konsesjonseiendommen. Departementet mente videre at oppkjøpet ikke kunne ses som ledd i en oppsamling av fast eiendom, og at ervervet ville styrke Kistefos som en rasjonell driftsenhet. Det ble også pekt på at ervervet ville styrke arbeidsplassene i distriktet og dermed legge til rette for å trygge bosettingen.
- (8) Etnedal kommune tok deretter stilling til konsesjonsspørsmålet og avsto søknaden, et avslag som ble opprettholdt i fylkeslandbruksstyret. Statens landbruksforvaltning omgjorde avslaget og uttalte blant annet at fylkeslandbruksstyret hadde lagt for stor vekt på uttalelser i en stortingsmelding om lokalt eierskap og bosetting, og på uttalelser i et departementalt rundskriv – M-4/2001 – om at det var et landbrukspolitisk mål at landbrukseiendommer i størst mulig grad skal eies av fysiske personer som selv bebor og driver eiendommen. Denne uttalelsen rettet seg etter Statens landbruksforvaltnings mening mot tradisjonelle jord- og skogbrukseiendommer, mens det her var tale om en ren skogeiendom. Gitt den vurderingen av Kistefos som departementet hadde bygget på i forkjøpssaken, kunne et avslag på konsesjon da ikke begrunnes med at det ville være i strid med konsesjonslovens formål å gi konsesjon til et aksjeselskap.
- (9) De neste årene, frem til det erverv denne saken gjelder, hadde Kistefos ikke problemer med å få konsesjon til de erverv av skog som ble foretatt.
- (10) Ervervet fra Blom i 2006 krevde fradelingstillatelse, som selgeren søkte Nordre Land kommune om å få. Både kommunen og deretter fylkeslandbruksstyret nektet fradeling, men fylkeslandbruksstyret opphevet så sitt eget vedtak. Begrunnelsen var at søknaden om fradeling skulle ha vært behandlet av Søndre Land kommune, ettersom skogteigene i Nordre Land ble drevet som én driftsenhet sammen med selgers landbruksarealer i Søndre Land, og med driftssentrum i Søndre Land. Søndre Land kommune ga 14. november 2007 tillatelse til fradeling.

- (11) Nordre Land kommune startet deretter behandlingen av søknaden om konsesjon etter konsesjonsloven. Som ledd i kommunens saksforberedelse ble det sendt brev til et antall eiere av naboeiendommer til de aktuelle skogteigene med spørsmål om det var interesse for å erverve dem. Det ble vist til at man i forbindelse med konsesjonssaken ville vurdere om hele eller deler av arealet burde benyttes som tilleggsjord for andre enn konsesjonssøkeren. Seks interessenter meldte seg. Noen var interessert i begge eiendommer, andre bare i den ene. Én interessent kommenterte prisspørsmålet og uttalte at prisen som var avtalt mellom partene virket fornuftig, og at han hadde finansieringen klar.
- (12) Nordre Land kommune avslo konsesjonssøknaden. Etter klage ble saken behandlet av fylkeslandbruksstyret i Oppland, som i vedtak 19. juni 2008 ikke tok klagen til følge. Vedtaket var enstemmig og bygget fullt ut på fylkesmannens innstilling.
- (13) Fylkeslandsbruksstyrets vedtak la – som kommunens vedtak – til grunn at avtalt pris ikke var i strid med hensynet til en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. Kistefos ble videre ansett som ”skikket til å drive eiendommen” – det dreide seg om ”et veletablert selskap med profesjonell drift som eier ca 150 000 daa skog fordelt på seks kommuner”. Det ble også pekt på at Kistefos tidligere hadde fått konsesjon for erverv av skog i Nordre Land og eide betydelige skogområder der.
- (14) Imidlertid delte fylkeslandbruksstyret kommunens vurdering av at ervervet ikke ville skape en god arrondering av Kistefos’ eiendom ettersom eiendommene ikke grenset til skog som Kistefos eide fra før. Fylkeslandbruksstyret mente, som kommunen, at man ville oppnå betydelige drifts- og arronderingsmessige fordeler ved at naboer med skog i det samme området kunne erverve skogarealene som tilleggsjord. Selv om dette hensynet ikke var like avgjørende for skogeiendommer som for jordbrukseiendommer, var noen sider ved skogsdrift lettere om teigene lå samlet. Kistefos’ erverv ga følgelig ikke en driftsmessig god løsning, slik fylkeslandbruksstyret så det.
- (15) Når det gjaldt hensynet til bosetting, ble det først vist til kommunens vurdering av at ervervet i liten grad ville påvirke driftsgrunnlaget for Kistefos. Dette hadde kommunen nærmere begrunnet med at det nye arealet var marginalt i forhold til Kistefos’ totale skogeiendommer. På den annen side ble det vist til at styrking av andre bruk var et relevant moment i den samlede vurderingen. Det var flere grunneier i området som ønsket tilleggsareal, og dette tilgodeså i bedre grad både hensynet til bruksstruktur, eierforhold og bosetting.
- (16) I forlengelsen av dette ble det pekt på at det var et landbrukspolitisk mål at landbrukseiendommer i størst mulig grad eies av fysiske personer som bebor og driver sine eiendommer. Selv om det kunne gis konsesjon til aksjeselskaper, var dette en unntaksregel og ”bare ... i spesielle tilfeller” burde hovedregelen forlades. På denne bakgrunn ble det uttalt at kommunen hadde lagt riktig lovforståelse til grunn ved sin vurdering, og at dette også gjaldt for rene skogeiendommer:

”Fylkesmannen mener at dette må være et relevant moment i vurderingen av om konsesjon skal gis etter lovens § 2 selv for det foreliggende tilfellet der det dreier seg om et eksisterende aksjeselskap som gjennom flere år har drevet slik virksomhet og som ønsker å kjøpe tilleggsareal for å styrke og sikre sin videre drift. I vurderingen av samfunnsgagnlige bruksforhold må det også trekkes inn det som er nevnt ovenfor under driftsmessig god løsning totalt sett.”

- (17) Fylkeslandbruksstyret mente videre at det ikke hadde vært feil av kommunen å legge vekt på at Kistefos allerede eide cirka 20 prosent av den produktive skogen i Nordre Land, og at det ville kunne ha uheldige sider blant annet for fremtidige generasjoners arealbehov og for landbruksnæringen å etablere en eierform som innebar at det kunne bli eiere av selskapet uten noen tilknytning til landbruket eller eiendommen. Fylkeslandbruksstyret uttalte at dette ”også er et relevant moment i den samlede vurderingen”.
- (18) I fylkesmannens innstilling, som fylkeslandbruksstyret som nevnt sluttet seg til, heter det så oppsummeringsvis:

”Fylkesmannen finner som kommunen, etter en vurdering av alle forhold i saken opp mot de hensyn loven skal ivareta, at konsesjon i dette tilfellet vil være i strid med formålet i konsesjonsloven § 1 da dette ikke vil gi slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet. Det er i vurderingen lagt avgjørende vekt på at ervervet ikke innebærer en driftsmessig god løsning, ikke bidrar til bosetting i lokalsamfunnet og den eierstruktur som foreligger. Det er i forbindelse med vurderingen undersøkt at det er andre interessenter til skogteigene, der i hvert fall den ene opplyser å ville kjøpe til samme pris, og at salg til disse vil styrke bosettingen i området og gi en betydelig drift- og arronderingsmessig bedre løsning. Videre har fylkesmannen vektlagt hensynet til det kommunale selvstyre i vurderingen. Det er i vurderingen til fordel for søker lagt vekt på forholdene nevnt over og Fylkesmannen har også vurdert det slik at ervervet ville kunne sikre et mer solid driftsgrunnlag for konsesjonssøker.”

- (19) Statens landbruksforvaltning av slo 9. desember 2008 en anmodning om omgjøring av fylkeslandbruksstyrets vedtak. Prosessvarsel ble sendt Landbruks- og matdepartementet 16. februar 2009, og departementet svarte dagen etter at det ikke kunne se at fylkeslandbruksstyrets vedtak var ugyldig, og at vedtaket derfor ikke ville bli omgjort. Kistefos reiste deretter sak mot staten v/Landbruks- og matdepartementet, og Gjøvik tingrett avsa 6. april 2010 dom med slik domsslutning:

- ”1. Staten v/Landbruks- og matdepartementet frifinnes.**
- 2. Staten v/Landbruks- og matdepartementet tilkjennes sakskostnader med 117 258 kroner. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra dommens forkynning.”**

- (20) Kistefos anket til lagmannsretten. Eidsivating lagmannsrett avsa 11. april 2011 dom med slik domsslutning:

- ”1. Anken forkastes.**
- 2. AS Kistefos Træsliberi og NORSKOG betaler Statens omkostninger for lagmannsretten med 92.270 – nittototusentohundreogstøtti – kroner innen to – 2 – uker fra dommens forkynning.”**

- (21) Kistefos har anket til Høyesterett over lagmannsrettens rettsanvendelse og bevisbedømmelse. For Høyesterett er det fremlagt skriftlig forklaring fra to vitner.
- (22) Som for tidligere instanser har NORSKOG, som er en interesseorganisasjon for aktive skogeiere, erklært partshjelp til støtte for Kistefos.
- (23) Den ankende part – AS Kistefos Træsliberi – har i korte trekk anført:

- (24) Etter konsesjonsloven § 9 skal det foretas en individuell og konkret vurdering utelukkende forankret i avtalen og kjøpers posisjon. Følgelig har en konsesjonssøker krav på konsesjon dersom ervervet ivaretar de hensyn som er nevnt i paragrafens første ledd. I motsetning til hva fylkeslandbruksstyret har lagt til grunn, kan konsesjon i en slik situasjon ikke nektes selv om en overføring av eiendommen til andre fremstår som en bedre løsning. Det må i det minste kreves en klar interesseovervekt for motstående hensyn før konsesjon kan nektes, noe som heller ikke er tilfellet her. En annen forståelse av § 9 ville være i strid med forutsetningene for avskaffelsen av forkjøpsretten for det offentlig i 2001 og dermed være en uhjemlet videreføring av denne. Overføringen til andre må uansett fremstå som et reelt alternativ, og det er ikke situasjonen i denne saken. Det er videre i strid med § 9 tredje ledd, som uttrykkelig godtar konsesjon til selskaper med begrenset ansvar, å bruke som argument mot Kistefos' erverv at Kistefos er et aksjeselskap. Det kan heller ikke legges vekt på at Kistefos, som er en aktiv skogeier, allerede skulle ha "nok skog" i kommunen.
- (25) Subsidiært er det anført at fylkeslandbruksstyrets vedtak er basert på feil faktum og lider av saksbehandlingsfeil som kan ha virket inn på resultatet. Det foreligger brudd på utredningsplikten etter forvaltningsloven § 17 og begrunnelsesplikten etter § 25. Vurderingen av hvilket alternativ som best fremmer særlig hensynet til bosetting, er et rent faktumspørsmål, ikke en del av det frie skjønn. Det er ikke tilstrekkelig undersøkt eller redegjort for interessentenes skikkethet og økonomiske evne til å overta, eller tatt standpunkt til hvem som er best egnet til å overta eiendommene. Dermed er det ikke mulig å avgjøre om salg til interessentene ivaretar konsesjonslovens formål bedre enn salg til Kistefos. Det er heller ikke tatt hensyn til at en konsesjonsnektelse ikke medfører noen plikt for Kistefos til å selge til noen av de seks, og at Kistefos har uttalt at salg ikke kommer på tale til noen av dem. Fylkeslandbruksstyret har videre ikke vurdert betydningen av at konsesjonsnektelsen griper inn i et bestående avtaleforhold som allerede har gjort Kistefos til eier uten anledning til å gå fra kjøpet om konsesjon blir nektet, eller til at Kistefos, selv etter et videresalg, vil bli påført et tap gjennom forgjeves transaksjonskostnader. Fylkeslandbruksstyret skulle videre ha lagt vekt på den berettigede forventning som var skapt gjennom tillatelsen til fradeling, og dessuten gjort rede for hvorfor Kistefos nå ble vurdert annerledes enn ved konsesjonsbehandlingen i 2001 av kjøpet av Strande skog.
- (26) Atter subsidiært hevdes det å foreligge myndighetsmisbruk, ved at det foreligger et vilkårlig skjønn. På bakgrunn av den positive vurdering som ble gitt av Kistefos ved konsesjonsbehandlingen i 2001, og videre ved konsesjonsbehandlingen i 2006 av kjøpet av Strand Haugan skoger, fremstår det som helt uforståelig at resultatet nå kunne bli annerledes. Det foreligger ingen relevante forskjeller i den faktiske situasjonen. Nektelsen fremstår nærmest som "omkamp" etter at fradelingsspørsmålet ble overført fra Nordre Land til Søndre Land. Det er talende at man varslet mulige interessenter, noe man ellers ikke har gjort i slike saker i Nordre Land.
- (27) Endelig foreligger det under enhver omstendighet en krenkelse av det vern av eiendomsretten som er nedfelt i protokoll 1 artikkel 1 til Den europeiske menneskerettighetskonvensjon – EMK. Konsesjonsnektelsen har her preg dels av utøvelse av forkjøpsrett, dels av ekspropriasjon og må derfor vurderes som en avståelse i forhold til denne bestemmelsen. Kistefos er allerede eier og har konsesjonsrisikoen. I realiteten er konsesjonsnektelsen da mer inngripende enn utøvelse av den tidligere forkjøpsretten fordi Kistefos blir sittende med risikoen for verdifall før videresalg kan

skje. Når konsesjonsnektelsen dessuten er begrunnet med at salg til visse andre interessenter vil være en bedre løsning, reduserer det reelt sett markedet ved videresalg, med innvirkning på den prisen som kan oppnås. Noen reell markedspris er det ikke tale om. Følgelig er den konsesjonsnektelsen vi her står overfor, et uforholdsmessig inngrep i eiendomsretten, i strid med protokoll 1 artikkel 1.

(28) AS Kistefos Træsliberi har nedlagt slik påstand:

”1. Fylkeslandbruksstyret i Oppland sitt vedtak av 19. juni 2008 i sak 28/08 kjennes ugyldig.

2. AS Kistefos Træsliberi tilkjennes sakskostnader for alle retter.”

(29) Partshjelperen – *NORSKOG* – har særlig argumentert mot at det ved kjøp av skogeiendommer er adgang til å legge vekt på at kjøper er et aksjeselskap, og mot at det kan legges vekt på hvilket samlet areal erververen har eller vil få. Tvert om er det en målsetting å få robuste driftsenheter i skogbruket, og for større skogeiendommer er aksjeselskapet en hensiktsmessig eierform.

(30) Partshjelperen har videre anført at fylkeslandbruksstyret bygger på feil faktum når det legges til grunn at en overføring av eiendommene til en eller flere av de andre interessentene vil ivareta formålene bak konsesjonsloven bedre enn en overføring til Kistefos. Det vises til en utredning fra *NORSKOG* der det heter at store skogeiendommer har et noe høyere avvirkningsnivå sett i forhold til produksjonspotensialet enn mindre eiendommer, og at store skogeiendommer også har høyere nivå på skogkulturinvesteringene. Konkret i denne saken vet man lite om de seks interessentene, men man vet mye om Kistefos' egnethet som skogeier. Først når et korrekt faktum er klarlagt og lagt til grunn, kan det utøves et skjønn.

(31) *NORSKOG* har nedlagt slik påstand:

”1. Fylkeslandbruksstyret i Oppland sitt vedtak av 19. juni 2008 i sak 28/08 kjennes ugyldig.

2. *NORSKOG* tilkjennes sakskostnader for alle retter.”

(32) Ankemotparten – *staten v/Landbruks- og matdepartementet* – har i kort trekk anført:

(33) Det er ikke i strid med konsesjonsloven § 9 å nekte konsesjon med den begrunnelse at det vil være en bedre løsning å la andre interessenter overta enn å innvilge konsesjonssøknaden. Dette følger av forarbeidene både til opphevelsen av forkjøpsretten etter den tidligere konsesjonsloven av 1974 og av forarbeidene til den nåværende konsesjonsloven. Under enhver omstendighet legger fylkeslandbruksstyrets vedtak avgjørende vekt på tre andre momenter: Kistefos' erverv gir ikke en god driftsmessig løsning, den bidrar ikke til å styrke bosettingen, og Kistefos er organisert som et aksjeselskap. Dette er alle lovlige hensyn, og den nærmere skjønnsutøvelse kan domstolene ikke prøve. Henvisningen til Kistefos' samlede areal i kommunen forstås best som et ledd i fylkeslandbruksstyrets argumentasjon for at det personlige eierskap allerede står under press i kommunen, men ville også ha vært lovlig som et selvstendig argument. Ifølge forarbeidene skal man tilsikte en variert bruksstruktur og hindre oppsamling av jordeiendom. Dette gjelder ikke bare kjøp av jordeiendom som passive kapitalplasseringer.

- (34) Fylkeslandbruksstyret har ikke lagt feil faktum til grunn. Styrets resonnement for hvorfor bosettingshensyn er best tjent med at konsesjon nektes, er en del av den skjønnsutøvelsen som ligger utenfor domstolenes prøvingsrett, ikke standpunkttagen til et rent faktumspørsmål. Uansett er det ikke lagt feil faktum til grunn i så måte. NORSKOGs utredning, som er utarbeidet i anledning saken, viser statistikk i landsmålestokk. Slik statistikk kan ikke legges til grunn i enkeltsaker, som må vurderes konkret.
- (35) Det foreligger ikke saksbehandlingsfeil. De hovedhensyn som vedtaket bygger på, er nevnt slik forvaltningsloven § 25 krever. Noen nærmere redegjørelse for hvorfor resultatet her ble annerledes enn i saken fra 2001, kreves ikke – og det er for øvrig ikke motstrid mellom de to vedtakene. De undersøkelser som er gjort om øvrige interessenter, er i overensstemmelse med Landbruks- og matdepartementets retningslinjer for konsesjonsbehandling. Kistefos kan ikke under noen omstendighet tillates å obstruere konsesjonsbehandlingen ved å hevde at selskapet ikke vil selge frivillig til noen av de øvrige interessenter.
- (36) Konsesjonsnektelsen utgjør ikke myndighetsmisbruk, og det følger av den tolkning av EMK protokoll 1 artikkel 1 som er lagt til grunn i Rt. 2005 side 607, at den konsesjonsnektelsen det her er tale om, faller utenfor bestemmelsens anvendelsesområde. Det har ikke skjedd noen utviklingen i Den europeiske menneskerettighetsdomstols praksis siden 2005 som skulle lede til et annet resultat. Under enhver omstendighet foreligger det ikke noe uforholdsmessig inngrep. Ved videresalg vil konsesjonssøker få markedspris – rett nok markedspris for konsesjonspliktig eiendom, men det gjaldt også søkeren selv.
- (37) Staten v/Landbruks- og matdepartementet har nedlagt slik påstand:

”1. Anken forkastes.

2. Staten v/Landbruks- og matdepartementet tilkjennes sakskostnader.”

- (38) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (39) Jeg ser først på anførselen om at fylkeslandbruksstyrets vedtak bygger på uriktig lovanvendelse.
- (40) Konsesjonsloven har som formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom blant annet for å oppnå ”slike eier- og bruksforhold som er mest ganglige for samfunnet”, jf. § 1. Etter § 2 kan fast eiendom – med de unntak som følger av loven – ikke erverves uten konsesjon. På det tidspunkt fylkeslandbruksstyret traff sitt vedtak, 19. juni 2008, lød konsesjonsloven § 9 slik:

”§ 9. (særlige forhold for landbrukseiendommer)

Ved avgjørelsen av søknad om konsesjon for erverv av eiendom som skal nyttes til landbruksformål skal det til fordel for søker legges særlig vekt på

- 1. om den avtalte prisen tilgodeser en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling,**
- 2. om erververs formål vil ivareta hensynet til bosettingen i området,**
- 3. om ervervet innebærer en driftsmessig god løsning, og**
- 4. om erververen anses skikket til å drive eiendommen.**

Konsesjon skal i alminnelighet ikke gis dersom det ved ervervet oppstår sameie i eiendommen, eller antallet sameiere økes.

Det kan gis konsesjon til selskaper med begrenset ansvar. Det skal legges vekt på hensynet til dem som har yrket sitt i landbruket.”

- (41) Ordlyden i første ledd gir anvisning på en rekke skjønnstemaer der den konkrete vurderingen må foretas på grunnlag av et faglig og politisk skjønn. Som det fremgår blant annet av Rt. 2000 side 1056 – Gausi – på side 1063, kan domstolene i slike tilfeller overprøve forvaltningens generelle tolkning, men ikke den konkrete rettsanvendelsen i form av den skjønnsutøvelse som er foretatt.
- (42) Kistefos har som nevnt anført at den vurderingen som første ledd gir anvisning på, skal være forankret i avtalen og i kjøpers posisjon, slik at konsesjonssøker har et rettskrav på konsesjon dersom en innvilgelse ivaretar de hensyn som der er nevnt, uten at det kan tas hensyn til alternative løsninger.
- (43) Jeg kan ikke se at dette følger av ordlyden. At det ”til fordel for søker” skal legges ”særlig vekt på” de fire hensyn som er nevnt, betyr ikke at konsesjon *skal* gis om disse er oppfylt, uten adgang til å trekke inn motstående hensyn som måtte gjøre seg gjeldende.
- (44) Ordene ”til fordel for søker”, som siden er fjernet fra lovteksten, skulle rett nok få frem at man ønsket seg ”en positiv tilnærming til søknaden” og få ”avgjørelsesorganet til å fokusere på momentene som taler for å gi konsesjon”, jf. Ot.prp. nr. 79 (2002–2003) side 82. Dette er imidlertid ikke det samme som at det oppstår et rettskrav på konsesjon dersom hensynene skulle være ivaretatt av kjøperen og hans erverv isolert sett. Tvert om fremgår det av side 83 i samme proposisjon at det også ”kan trekkes inn andre hensyn enn dem som er direkte nevnt i bestemmelsen, jf formålsbestemmelsen § 1 som angir rammen for hva som kan trekkes inn i vurderingen”.
- (45) På side 127 i proposisjonen gjengis videre følgende fra det forutgående høringsnotatet om selve konsesjonsvurderingen:
- ”Målet med behandlingen av den enkelte konsesjonssøknad er å tilgodese hensynet til landbrukets produksjonsarealer og slike eier- og bruksforhold som er mest gunstig for samfunnet. Sentralt i konsesjonsvurderingen står derfor konsesjonssøkers formål med ervervet, og om andre kan bruke eiendommen på en mer samfunnsmessig forsvarlig måte.”**
- (46) Dette synes fulgt opp i forarbeidskommentarene til § 1, der det er uttalt at avgjørelsene etter loven skal bygge på helhetsvurderinger uten at enkelte samfunnshensyn i lovteksten er tillagt større vekt enn andre. Selv om søkerens formål med ervervet er av sentral betydning, må dette veies opp mot de samfunnsinteressene som gjør seg gjeldende. Avgjørelsen skal skje etter en ”individuell og konkret vurdering” der det ”bare er adgang til å velge en løsning som er ‘mest’ gunstig for samfunnet”, jf. Ot.prp. nr. 79 (2002–2003) side 76.
- (47) Forarbeidene viser dermed at det skal være adgang til å legge vekt på løsninger som konsesjonsmyndigheten mener vil være enda bedre, selv om konsesjon til søkeren også vil fremme hensynene som er nevnt i § 9 første ledd.
- (48) Disse uttalelsene gir for øvrig heller ikke holdepunkter for Kistefos’ alternative lovforståelse, nemlig at konsesjonsnektelse krever en særlig overvekt av hensyn som taler mot å gi konsesjon til søkeren.

- (49) Ettersom formålsangivelsene i § 1 er svært vide og til dels overlapper hensynene nevnt i § 9 første ledd, må det for øvrig også være adgang til å legge vekt på de hensynene som er nevnt i § 9, for eksempel driftshensyn, som argumenter mot å gi søkeren konsesjon. Dette ble uttrykkelig lagt til grunn da ordene ”til fordel for søker” ble fjernet fra loven, jf. Ot.prp. nr. 44 (2008–2009) side 131.
- (50) At det i merknadene til § 1 også er uttalt at konsesjon ”må gis med mindre det er saklig grunn til å avslå”, jf. Ot.prp. nr. 79 (2002–2003) side 76, kan – i motsetning til det Kistefos har anført – ikke føre til en annen konklusjon om hvilken løsning som følger av forarbeidene. Dette besvarer ikke det som her er spørsmålet, nemlig hva som er saklig grunn for avslag.
- (51) Det er i denne forbindelse også trukket frem en annen forarbeidsuttalelse, nemlig om at § 9, nettopp ved å fremheve den positive tilnærmingen til konsesjonssøkeren, vil ”gjøre utfallet av skjønnet mer forutberegnlig for erververen, idet bestemmelsen sier noe om utfallet av søknaden når visse forutsetninger er oppfylt”, jf. Ot.prp. nr. 79 (2002–2003) side 64. Til dette vil jeg bemerke at uttrykket ”visse forutsetninger” må forstås på bakgrunn av forarbeidenes øvrige uttalelser om den interesseavveining som skal foretas.
- (52) Kistefos har videre anført at konsesjonsreglene må ses på bakgrunn av at det offentlige forkjøpsrett etter konsesjonsloven ble avskaffet i 2001 gjennom en endring av den daværende konsesjonsloven av 1974. Begrunnelsen for å avskaffe forkjøpsretten var at den ble oppfattet som et unødig inngripende og til dels urimelig virkemiddel, jf. Innst. O. nr. 61 (2000–2001) side 7. Det ville da være inkonsekvent, hevdes det, om det skulle være adgang til å nekte konsesjon med den begrunnelse at hensynene bak konsesjonsloven vil være bedre ivaretatt dersom eiendommen tilfaller en annen. Dette gjelder særlig fordi en konsesjonsnektelse på mange måter setter konsesjonssøkeren i en stilling som er mer uklar og tyngende enn det som gjaldt når forkjøpsretten ble gjort gjeldende.
- (53) Stortingsflertallet uttalte imidlertid i forbindelse med opphevelsen av forkjøpsretten at det var en forutsetning at mulighetene til å avslå konsesjon ble styrket. Stortingets mindretall fremførte i denne sammenheng langt på vei de samme argumentene mot dette synspunktet som Kistefos har gjort i vår sak, jf. også her Innst. O. nr. 61 (2000–2001) side 7 både for flertallets og mindretallets syn. Domstolene kan vanskelig legge avgjørende vekt på argumenter som stortingsflertallet åpenbart ikke har funnet avgjørende, når loven skal tolkes.
- (54) Også departementet fremhevet den økte viktighet som konsesjonsordningen ville få når forkjøpsretten bortfalt. I Ot.prp. nr. 33 (2000–2001) side 38 fremhever departementet at forslaget om å oppheve forkjøpsretten ikke er begrunnet i et ønske om å redusere muligheten for å innvirke på bruksstrukturen gjennom juridiske virkemidler, slik at hensynet til en best mulig bruksstruktur fortsatt må veie tungt når virkemidlene konsesjonsnektelse og konsesjon på vilkår ble vurdert. Det ble også vist til at et flertall i næringskomiteen i Innst. S. nr. 167 (1999–2000) hadde forutsatt at en opphevelse av forkjøpsretten måtte medføre en styrking av muligheten til å avslå konsesjon.
- (55) Disse uttalelsene snarere styrker enn svekker den forståelse av § 9 første ledd som følger av de uttalelsene i forarbeidene til konsesjonsloven av 2003 som jeg allerede har vist til.

- (56) Det er nok så at stortingsflertallet – som departementet – i denne forbindelse også pekte på den ordningen for frivillig oppkjøp av eiendommer fra det offentliges side som siden er bortfalt. Men jeg kan ikke se at denne ordningen ble ansett som en forutsetning for den bruken av konsesjonsnektelse som stortingsflertallet og departementet forutsatte som motstykket til avskaffelse av forkjøpsretten. Da ordningen ble opphevet gjennom en endring i jordlovens § 6 i 2006, ble det uttalt at ”[d]et offentlige kan ... framleis påverke strukturutviklinga gjennom handsaminga av søknader om konsesjon, til dømes gjennom avslag eller konsesjonsvilkår dersom det er nødvendig for å få ei god driftsmessig løysing”, jf. Ot.prp. nr. 75 (2005–2006) side 4.
- (57) Etter at det var oppnådd et politisk flertall for å avskaffe forkjøpsretten, men før opphevelsen trådte i kraft, var det videre slik at forkjøpsretten bare skulle benyttes dersom dette utvilsomt ga et bedre resultat enn det som kunne oppnås ved å la den inngåtte avtalen gå til konsesjonsbehandling, jf. Landbruks- og matdepartementets rundskriv M-5/2000. Men heller ikke dette kan bety at det etter at avskaffelsen trådte i kraft, skal gjelde et tilsvarende krav om klar interesseovervekt før konsesjon kan nektes. At man er forsiktig med å praktisere en ordning som er vedtatt avskaffet, frem til avskaffelsen trer i kraft, er naturlig. Dette kan imidlertid ikke overføres på de ordningene som det samtidig er vedtatt å la bli stående – og særlig ikke når det, som her, er uttalt i forarbeidene at de bestående ordningene skal styrkes som virkemiddel. Den styrkingen det her er tale om, kan bare forstås som økt bruk av avslag i de situasjoner som tidligere ble løst ved bruk av forkjøpsretten.
- (58) Kistefos kan altså ikke få medhold i at § 9 første ledd gir konsesjonssøker et rettskrav på konsesjon dersom en innvilgelse isolert sett skulle ivareta de hensyn som er nevnt i § 9 første ledd. Også i slike tilfeller er det adgang til å legge vekt på motstående hensyn, så vel hensyn av den art som § 9 første ledd selv nevner, som andre hensyn innen rammen av den generelle formålsangivelsen i lovens § 1. Konsesjon må kunne nektes dersom alternativet fremstår som en bedre ivaretagelse av disse hensynene, uten at det må foreligge en betydelig interesseovervekt til fordel for alternativet.
- (59) I denne forbindelse har Kistefoss anført at det etter alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper ikke er adgang til å nekte konsesjon med mindre alternativet til å gi søkeren konsesjon er reelt, og at det i så måte ikke er nok at andre interessenter i eiendommen har uttrykt en uforpliktende interesse, slik tilfellet hevdes å være her. Dette har også en side mot anførselen om saksbehandlingsfeil, som jeg kommer tilbake til.
- (60) Det er nok så at man ikke kan nekte konsesjon på grunnlag av alternativer som er teoretiske. I Ot.prp. nr. 79 (2002–2003) side 76 er det fremhevet at man må velge mellom de faktiske mulighetene som foreligger. Men det betyr ikke at alternativet må være klarlagt i alle detaljer og fremstå som noe som sikkert vil bli gjennomført dersom konsesjon nektes. Det ville nærmest være et krav om at man må gjennomføre en full konsesjonsbehandling av det alternativet som man mener gir en bedre løsning enn å innvilge konsesjonssøkerens søknad. Det kan ikke være meningen, særlig ettersom en konsesjonsnektelse nettopp ikke innebærer noen plikt for konsesjonssøkeren til å selge til en bestemt annen interessent. I forbindelse med opphevelsen av forkjøpsretten ble det for øvrig uttalt at det ved konsesjonsbehandlingen ”ofte [vil] måtte undersøkes om det er interesserte naboer som vil kunne ha nytte av eiendommen som tilleggsjord og det må i en del tilfeller foretas en avveining av hvilken arealbruk og hvilke eierforhold som er best

for samfunnet”, jf. Ot.prp. nr. 33 (2000–2001) side 62. Dette tyder ikke på at man har sett for seg at alternativet til å innvilge søknaden måtte fremstå som sikkert gjennomførbart. I dette tilfellet har flere interessenter faktisk uttrykt interesse for å overta eiendommene, og den som har uttalt seg om pris, har uttrykt at den prisen Kistefos betalte virket fornuftig, og at han hadde finansieringen i orden. Dette ligger innenfor rammen for hvor reelt et alternativ må være før den kan tillegges vekt i en konsesjonssak.

- (61) Fylkeslandbruksstyret har videre, som et argument mot å gi konsesjon til Kistefos, lagt vekt på at Kistefos er et aksjeselskap. Kistefos og NORSKOG har anført at det er feil lovforståelse at konsesjon bare skal gis til aksjeselskaper i unntakstilfeller. De peker på at ordlyden i § 9 tredje ledd om at konsesjon kan gis til selskaper med begrenset ansvar, ikke inneholder noe slikt forbehold, og at det her dreier seg om rene skogeiendommer uten boplikt. Aksjeselskap er en hensiktsmessig eierform for store skogeiendommer, og det er en offentlig målsetting å legge til rette for robust og rasjonell skogsdrift.
- (62) Forarbeidene til bestemmelsen gir imidlertid et annet bilde. I Ot.prp. nr. 79 (2002–2003) side 66 uttales det at det fortsatt bør være slik at landbrukseiendommer i størst mulig grad eies av fysiske personer som selv bebor og driver sine eiendommer. Det bør likevel være rom for fleksible løsninger, og dette bør komme til uttrykk i loven gjennom en bestemmelse om at også selskaper med begrenset ansvar kan få konsesjon. Dette gjentas i spesialmerkningene til § 9 på side 84, der det heter at tredje ledd om selskaper med begrenset ansvar er tatt med for å unngå tvil om at dette er mulig.
- (63) Disse uttalelsene gjelder rett nok landbrukseiendommer i sin alminnelighet. Det er formodentlig ved rene skogeiendommer, slik vi her står overfor, at konsesjon til aksjeselskaper særlig er aktuelt, nettopp av de grunner Kistefos har fremhevet. For slike eiendommer er det nok å ta munnen for full å si – som fylkeslandbruksstyret – at det bare er i spesielle tilfeller at det kan gis konsesjon til aksjeselskaper. Om man ser nærmere på vedtaket, fremgår det imidlertid at selskapsformen her bare inngår som et moment i en bredere vurdering omkring den nytte andre interessenter kan ha av skogeiendommene som tilleggsjord, der hovedspørsmålet er om en slik løsning på lengre sikt vil styrke de brukene det er tale om og dermed sikre bosettingen i området. Da er selskapsformen ikke tillagt større vekt enn det er adgang til etter loven.
- (64) Kistefos har også anført at det er i strid med konsesjonsloven å legge vekt på at konsesjonssøker allerede eier 20 prosent av skogen i Nordre Land. Det er i strid med forutberegnlighetsprinsippet å sette foten ned ved et tilfeldig valgt tall, hevdes det.
- (65) Det følger imidlertid av forarbeidene at også konsesjonsloven av 2003 skal bidra til å unngå maktkonsentrasjon ved å forhindre at landbruksarealer havner på et fåtalls hender, jf. Innst. O. nr. 11 (2003–2004) side 11. Jeg finner ikke holdepunkter for at dette synspunktet ikke gjelder eiere som selv aktivt driver skogen. En annen sak er at dette hensynet ikke kan ha særlig vekt når det, som her, er tale om erverv av mindre eiendommer. Men om man ser nærmere på fylkeslandbruksstyrets vedtak, fremgår det at dette hensynet bare er tillagt vekt som ett av flere momenter i den bredere vurderingen av hvilken løsning som i dette tilfellet er best for bosetting og næringsstruktur. Det må det være adgang til.

- (66) Jeg kan etter dette ikke se at det hefter noen generell lovtolkningsfeil ved fylkeslandbruksstyrets vedtak. Den nærmere skjønnsmessige vurdering kan domstolene som nevnt ikke overprøve.
- (67) Jeg går etter dette over til spørsmålet om det er bygget på feil faktum når det er lagt til grunn at en overføring av eiendommene til en eller flere av interessentene gir en bedre driftsmessig løsning og ivaretar bosettingshensyn på en bedre måte, enn en overføring til Kistefos.
- (68) NORSKOG har her for det første vist til undersøkelser som skal vise at større skogeiendommer fører til en mer effektiv skogsdrift enn små eiendommer. Dette er vel primært et angrep på lovgivers forutsetninger om hvilken eierstruktur som er mest hensiktsmessig innenfor skogbruksnæringen – anførselen er at det ikke er de små, personlig eide landbrukseiendommene som er mest effektive og derfor gir den beste eierstrukturen på lang sikt. Hva som er en ønskelig eierstruktur – om det beste er selveiende bønder som selv bor på sine eiendommer eller ikke – er imidlertid også et verdispørsmål, ikke bare et faktisk spørsmål om hva som gir den økonomisk mest effektive utnyttelsen. Jeg viser her til de forarbeidsuttalelsene om eierstruktur som jeg har gjengitt tidligere. Lovgivers vurdering av hva som er en ønskelig eierstruktur, kan domstolene ikke overprøve.
- (69) Videre er det slik at selv om de opplysninger som er fremlagt skulle være riktige, refererer de til en landsmålestokk. De kan ikke uten videre legges til grunn ved den konkrete vurderingen av et enkelt erverv. I utgangspunktet er det nok et faktisk spørsmål om det ene eller det andre alternativet vil føre til at flere eller færre blir boende innenfor et visst område. Men for det første vil det gjerne knytte seg atskillig faglig usikkerhet til en vurdering av en fremtidig demografisk utvikling. For det andre er dette spørsmålet også i den enkelte sak knyttet sammen med spørsmål om hva som er en ønsket nærings- og eierstruktur. Jeg mener derfor at det her er tale om et skjønn som ikke fullt ut kan overprøves av domstolene.
- (70) En mangelfull utredning av alternativet til å innvilge Kistefos' søknad er også anført som en saksbehandlingsfeil ved fylkeslandbruksstyrets vedtak. Jeg viser her til det jeg tidligere har sagt om hvor sikkert alternativet må være før det kan legges vekt på det, og særlig til den forarbeidsuttalelsen jeg har nevnt i den forbindelse: Det som det kan være aktuelt å undersøke, er "om det er interesserte naboer som vil kunne ha nytte av eiendommen som tilleggsjord". Dette taler ikke for at det må foretas noen mer inngående utredning enn den som er foretatt i dette tilfellet. Det ville for øvrig – som jeg også har pekt på tidligere – heller ikke være i samklang med den omstendighet at konsesjonssøker, etter å ha fått avslag, ikke kan pålegges å selge til noen av de interessentene som har meldt seg.
- (71) De øvrige anførselene om saksbehandlingsfeil gjelder snarere mangler ved begrunnelsen enn mangler ved den forutgående saksforberedelsen. Jeg minner i denne forbindelse om at når det gjelder skjønnsutøvelsen, er forvaltningslovens krav at de hovedhensyn som har vært avgjørende, bør nevnes, jf. § 25 tredje ledd.
- (72) Det er for det første hevdet at fylkeslandbruksstyret ikke har tatt standpunkt til interessentenes skikkethet, eller til hvem av dem som i så fall burde overta. Jeg viser her til fylkeslandbruksstyrets uttalelse om at alle interessentene eier skog med fysiske grense mot én eller begge av de aktuelle eiendommene, og at flere av dem bor i kommunen og

driver landbrukseiendommer med kombinasjonen jord-skog. Igjen mener jeg at det følger av de forarbeidsuttalelsene jeg nettopp har vist til, og av den omstendighet at ingen av interessentene har rett eller plikt til å kjøpe, at det ikke kreves en nærmere vurdering av interessentene enn dette.

- (73) For det annet har Kistefos vist til sine uttalelser om at det ikke er aktuelt for selskapet å selge til noen av interessentene selv om konsesjon nektes, og at dette er noe fylkeslandbruksstyret pliktet å ta hensyn til. Konsekvensen av dette synet ville imidlertid være at en konsesjonssøker så å si på egenhånd kunne hindre en vurdering av andre alternativer ved – som her – å påta seg konsesjonsrisikoen og erklære at det er uaktuelt med salg til noen av de interessentene som konsesjonsmyndighetene måtte mene var aktuelle. Det ville gjøre en konsesjonsbehandling i tråd med lovgivers forutsetninger umulig, og slike uttalelser kan følgelig ikke tillegges noen vekt ved behandlingen.
- (74) For det tredje har Kistefos vist til at fylkeslandbruksstyret ikke har vurdert betydningen av at en konsesjonsnektelse vil gripe inn i et eksisterende avtaleforhold som Kistefos ikke kan gå fra, og at et videresalg vil kunne påføre Kistefos et tap, i det minste i form av forgjeves transaksjonskostnader. Jeg kan ikke se at det er rom for slike betraktninger. En overdragelsesavtale blir ikke ugyldig av at konsesjon nektes, og lovens hovedregel er at kjøper har konsesjonsrisikoen så lenge intet annet er avtalt. Muligheten for at konsesjonssøker kan bli påført et tap vil da regelmessig være der.
- (75) For det fjerde har Kistefos vist til at den fradelingstillatelsen som ble gitt av Søndre Land kommune, skapte en forventning om konsesjon som fylkeslandbruksstyret burde ha lagt betydelig vekt på. Om man ser nærmere på vedtaket i konsesjonssaken, er det imidlertid klart at fylkeslandbruksstyret var klar over historikken. Fradelingstillatelsen fra Søndre Land var gitt ut fra en vurdering av virkningene av fradelingen lokalt i kommunen, og den ga ingen bindinger eller føringer for hvorledes Nordre Land som konsesjonsmyndighet skulle vurdere ervervet ut fra de hensyn konsesjonsloven skal ivareta.
- (76) Endelig var det etter mitt syn heller ingen grunn for fylkeslandbruksstyret til å kommentere nærmere forholdet til tidligere positive konsesjonsvedtak og de uttalelser som myndighetene i den forbindelse har kommet med. Det fremgår av fylkeslandbruksstyrets vedtak at det positive synet på Kistefos som en aktiv og seriøs skogeier ikke var endret – det var forhold ved det konkrete ervervet som gjorde utslaget. Saken nå er i så måte ikke sammenlignbar med de tidligere sakene.
- (77) Jeg finner det etter dette helt klart at de krav forvaltningsloven § 25 setter til redegjørelse for skjønnsutøvelsen, er oppfylt.
- (78) Kistefos har atter subsidiært gjort gjeldende at fylkeslandbruksstyrets vedtak innebærer myndighetsmisbruk. Det kan jeg ikke se noe grunnlag for. Konsesjonsnektelsen bygger som nevnt på en vurdering av andre forhold enn dem som var utslagsgivende for fradelingstillatelsen. Det fremgår uttrykkelig av Landbruks- og matdepartementets rundskriv M-5/2003 punkt 10.1 at dersom kommunen mener at en annen bør overta eiendommen, må vedkommende spørres om han er interessert. Verken forskjellen i utfall i de to sakene eller kommunens aktivitet overfor interessentene indikerer derfor noen form for usaklighet eller vilkårlighet i behandlingen. Som det har fremgått av det jeg allerede har sagt, har fylkeslandbruksstyret utøvd et forsvarlig skjønn uten at vesentlige momenter er oversett.

- (79) Det gjenstår da å ta stilling til Kistefos' anførsel om at konsesjonsnektelsen her er i strid med EMK protokoll 1 artikkel 1 om vernet av eiendomsretten.
- (80) Dette forutsetter at protokoll 1 artikkel 1 kommer til anvendelse på en konsesjonsnektelse som den vi her står overfor. For dette spørsmålet er Rt. 2005 side 607 – Sandholmen – relevant. I den saken var konsesjon innvilget, men på det vilkår at en del av eiendommen ble fradelt og overdradd til staten. Saken gjaldt derfor spørsmålet om overdragelsesvederlagets størrelse, blant annet i forhold til det krav om forholdsmessighet mellom statens inngrep og individets interesser som følger av protokoll 1 artikkel 1. Et flertall i Høyesterett kom til at det ikke forelå noe brudd på bestemmelsen allerede av den grunn at den som nektes konsesjon etter de reglene som gjelder på avtaletidspunktet, eller innvilges konsesjon på vilkår om overdragelse av en del av eiendommen, ikke er beskyttet av artikkel 1, jf. dommens avsnitt 55.
- (81) Som det fremgår, gjaldt flertallets standpunkt også konsesjonsnektelser. Det har ikke skjedd en utvikling i Den europeiske menneskerettighetsdomstols praksis som tilsier at flertallets konklusjon i Rt. 2005 side 607 ikke kan opprettholdes. Jeg legger for min del dette standpunktet til grunn.
- (82) For øvrig er det slik at Kistefos står fritt til å selge til enhver annen som kan oppnå konsesjon. Som Kistefos har påpekt, vil nok konsesjonskravet ha innvirkning på hvilken pris som kan oppnås. Men det gjaldt også for Kistefos' eget kjøp av eiendommen. Selv om den begrunnelse som er gitt for avslaget, i praksis kan synes å redusere kretsen av mulige nye eiere, foreligger det ingen plikt for Kistefos til å selge til noen av disse, og Kistefos var selv fullt klar over konsesjonsrisikoen da selskapet kjøpte fra Blom. Det må da være klart at den pris Kistefos vil kunne oppnå ved videresalg, under enhver omstendighet oppfyller konvensjonens krav til forholdsmessighet.
- (83) Heller ikke anførselen om brudd på EMK protokoll 1 artikkel 1 kan derfor føre frem.
- (84) Anken har ikke ført frem, og ankemotparten har krevd sakskostnader for Høyesterett erstattet med 83 800 kroner. Jeg er enig i de tidligere instansers sakskostnadsavgjørelser, og i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 finner jeg at staten også må tilkjennes sakskostnader for Høyesterett. Oppgaven legges til grunn.
- (85) Jeg stemmer for denne

DOM :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler AS Kistefos Træsliberi og NORSKOG én for begge og begge for én 83 800 – åttitretusenåttehundre – kroner til staten v/Landbruks- og matdepartementet innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

- (86) Dommer **Skoghøy**: Jeg er kommet til samme resultat som førstvoterende, og med unntak for spørsmålet om nektelsen av konsesjon må anses som eiendomsrettsinngrep etter EMK protokoll 1 artikkel 1, kan jeg i det vesentlige tiltre den begrunnelse han har gitt.
- (87) Som fremholdt av førstvoterende, kom Høyesteretts flertall i Rt. 2005 side 607 til at en konsesjonsbetinget eiendomsavståelse ikke kan anses som eiendomsrettsinngrep etter protokoll 1 artikkel 1. Dette standpunktet står etter min oppfatning i et problematisk forhold til Den europeiske menneskerettsdomstols dom 21. februar 1990 i saken Håkansson og Sturesson mot Sverige, se nærmere Stig H. Solheim, Eiendomsbegrepet i Den europeiske menneskerettskonvensjon, Oslo 2010, side 206–207. Jeg finner det imidlertid ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette, da kravet om ervervskonsesjon har et klart legitimt formål, og det heller ikke kan være tvil om at inngrepet i dette tilfellet må anses forholdsmessig – uansett hvilken regel i protokoll 1 artikkel 1 inngrepet blir vurdert etter. Avgjørende for dette er at det ikke finnes holdepunkter for at Kistefos ved et videresalg ikke vil kunne oppnå samme eller tilnærmet samme pris som selskapet selv har betalt. Hvis Kistefos ved et videresalg oppnår samme pris som det selv betalte, vil det eneste tap som selskapet kan bli sittende igjen med, være transaksjonskostnadene. Kistefos var kjent med at ervervet var konsesjonspliktig, og selv om selskapet ved et videresalg ikke skulle få dekket transaksjonskostnadene og kanskje heller ikke fullt ut oppnå samme pris, kan konsesjonsnektelsen klart ikke anses uforholdsmessig.
- (88) Dommer **Matheson**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Bull.
- (89) Dommer **Endresen**: Likeså.
- (90) Dommer **Gjølstad**: Som annenvoterende, dommer Skoghøy
- (91) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler AS Kistefos Træsliberi og NORSKOG én for begge og begge for én 83 800 – åttitretusenåttehundre – kroner til staten v/Landbruks- og matdepartementet innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Riktig utskrift bekrefte: